

Primljen / Received 23.9.2021.
Prihvaćen / Accepted 2.11.2021.

Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper
UDK/UDC 929.52KRA
DOI: 10.46352/23036974.2021.33

ESAD KURTOVIĆ
Krasomirići iz Začule kod Trebinja*

Apstrakt: Krasomirići su sitna trebinjska vlastela povezana za naselje Začula u trebinjskoj Šumi. Vazali su velmoža iz roda kneza Pavla Radinovića. Dvije glavne porodice među Krasomirićima su nasljednici Branka i Dobreča Krasomirića. Brankovići (Radoslav, Pripčin i Sokan) i Dobrečevići (Ozriša i Radivoj), drugu i treću deceniju XV stoljeća obilježili su brojnim pljačkaškim aktivnostima nad Dubrovčanima. Istaknutu poziciju u nedjelima imao je Sokan Krasomirić koji je prepoznat kao velika opasnost i stoga su ga Dubrovčani planirali ubiti. Za njim je bila raspisana i ucjena u Konavoskom ratu.

Ključne riječi: Krasomirići, Začula, Pavlovići, Dubrovnik, pljačka

Abstract: Krasomirići are small nobles from Trebinje connected to the settlement of Začula in the Trebinje Forest. They're vassals of nobles from prince Pavle Radinović family. The two main families among the Krasomirićs are the heirs of Branko and Dobreč Krasomirić. Brankovići (Radoslav, Pripčin and Sokan) and Dobrečevići (Ozriša and Radivoj) marked the second and third decades of the 15th century with numerous looting activities against the people of Dubrovnik. A main role in misdeeds was led by Sokan Krasomirić and he was recognized as a great danger, therefore the people of Dubrovnik planned to kill him. Also, a blackmail was announced for him in the Konavle war.

Keywords: Krasomirići, Začula, Pavlovići, Dubrovnik, robbery

Slovima očuvane arhivske građe Krasomirići predstavljaju sitnu vlastelu koja je ostavila traga u historiji trebinjskog kraja krajem XIV i prvoj polovini XV stoljeća. Krasomirići su značajno opisani u djelu Mihaila Dinića o humsko-trebinjskoj vlasteli

*Rad je realiziran u okviru projekta "Srednjovjekovna bosanska vlastela", Kanton Sarajevo, Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade za 2021.

i u pristupu Đure Tošića trebinjskom području.¹ Bili su smješteni u Začuli, naselju u području trebinjske Šume, u podnožju brda Čula, neposredno u dubrovačkom zaleđu, a koje danas pripada općini Ravno.² Spomen neriješenih problema i poneka informacija više razlogom su apostrofiranja na ovom mjestu.

Po svemu sudeći rodonačelnik Krasomirića je izvjesni Krasomir koji je živio sredinom XIV stoljeća. Njegovi nasljednici su Branko i Dobreč Krasomirić. Od njih su se razvile dvije porodične loze Brankovića i Dobrečevića uz čiju je identifikaciju prevladalo rodovsko prezime Krasomirić. Prvi zasvjedočeni predstavnik ove loze je Branko Krasomirić spomenut juna 1355. godine. Označen da je iz Trebinja, Branko je u društvu sa Ivanom kamenarom i Bratenom Obradovićem iz Trebinja dao izjavu o jemstvu dubrovačkoj vladi za Bogoju, kćerku Nenoja Tupšića iz Konavala.³ Dobreč Krasomirić je spomenut skoro dvije decenije kasnije, augusta 1373. kao jedan od optuženih za krađu krave u Trnovu koju je prijavio Martin Čomnić sa Šipana. Uz Dobreča su navedeni Mirko kao njegov vazal (homo), te Vukoslav Stanihnić Kobiljačić i Milovac Nebrišić iz Trebinja.⁴

Postavlja se pitanje dali je jednom spomenuti Bogdan Krasimirić (tako) pripadnik ove porodične loze. Aprila 1396. Dubrovčani su pozivali Bogdana Krasimirića da se pojavi na granici u Šumetu na saslušanju porote (na stanak) zbog određenih potraživanja. Nije se radilo o njegovoj direktnoj krivici već je u pitanju bilo njegovo jemstvo. On je garantirao za određene ljude i u slučaju presude za njihovu krivicu morao bi da snosi predviđene troškove.⁵ Teško je prepoznati za koga je i u kakvim okolnostima Bogdan davao jemstvo, a ni druga strana (Klime, Clemens/Clementis) u ovom sporu nije dovoljno jasno predstavljena. Bogdanove nasljednike ne možemo

¹ Динић 19676, 44-45; Тошић 1998, 213.

² Тошић 1998, 17, 21-22.

³ "Brancus Crasomirich de Tribigna" (7.6. 1355), Državni arhiv u Dubrovniku (dalje: DAD), Diversa Cancellariae (dalje: Div. Canc.), XVIII, 68; Kurtović 2019, 39.

⁴ "Martinus Čomnich de Čupana coram domino Rectore ser Blasio de Sorgo conqueritur supra Volcoslauum Stanichnich Cobilačich, Craycum Goeuich, Dobreč Crosemirich, Mircum hominem dicti Dobreč et Miloueč Nebrisich de Tribigna, dicens quod die mercurii proxime preteriti in Ternoua sibi acceperunt vacham violenter" (13.8. 1373), DAD, Lamenta de foris (dalje: Lam. de foris), I, 132v.

⁵ "БогданѦ Красимирику да вѣшь крѣ с воломѣ Климоковом ѡчинисмо крѣ се инако не могаше да законѣ не притворимо да догкшѣ на станѣак ѡ Шѡметѣ ѡ светога Трипѣна ти своом главом и ако они людик хоти доки на границ вола остати домомѣ како ти годѣ и ако оне люди ѡдадѣ ѡдик за криве да ти онози все платишѣ" (10.4. 1396), Стојановић 1929, 244.

upratiti, pa bez obzira na moguću omašku upisanu u njegovom prezimenu, još uvijek je teško održiva pretpostavka o vezivanju ovog Krasimirića uz Krasomiriće.⁶ To nije jedina dilema u prosopografiji Krasomirića.

Dobreč Krasomirić je imao sinove Ozrišu i Radivoja Dobrečevića. Izvjesni Sredan Dobrečević iz Trebinja spomenut je u ugovoru o kupoprodaji stoke oktobra 1377. ali je teško utvrditi da je sin Dobreča Krasomirića.⁷ Branko Krasomirić je imao sinove Radoslava, Pripčina i Sokana Brankovića. U navedenom kontekstu jednog njihovih mogućeg srodnika zavedenog novembra 1419. kao Pribjen Krasomirić ne znamo kojoj od ove dvije porodične linije treba pripisati, da li Brankovićima ili Dobrečevićima.⁸

Branko i Dobreč Krasomirić se ne spominju u XV stoljeću. Na sceni se dalje mogu upratiti samo njihovi nasljednici. Maja 1407. knez i sudije su u Dubrovniku ispitivale slučaj paljevine dvije kuće dubrovačkog vlastelina Rafaela Gučetića i pljačku žita u Bjelemu (današnji Plat). Optužena su braća Radič i Rajko Tasinović, Gojko Grnčarić i Obrad Bratojević iz Trebinja. Bilo je predviđeno da se pitanje riješi porotom ali se zbog neslaganja oko mjesta zasijedanja ona nije ni održala.⁹ Sa trebinjske strane među uglednim predstavnicima bio je određen Radoslav Branković.¹⁰ Ovaj akt pokazuje da su Krasomirići predstavljali značajne predstavnike u zaleđu. Vjerovatno je i da je Radoslav najstariji među Brankovićima. Na samom kraju 1408. braća Milaš i Pribislav Ostojić, ljudi Ozriše Dobrečevića iz Začule (*homines Hosrissa Dobrecewich de Xaçola*) sačinili su petogodišnji ugovor o

⁶ Динић 19676, 44.

⁷ "Sredanus Dobrečeuich de Tribunio" (21.10. 1377), DAD, Debita Notariae (dalje: Deb. Not.), VIII, 96v; Kurtović 2017, 16.

⁸ "supra Pribienum Crassomirich" (3.11. 1419), DAD, Lam. de foris, IV, 102; Kurtović 2020, 42. Mihailo Dinić bio je sklon prijedlogu da se radi o Pripčinu Krasomiriću koji je zaveden i kao Pribjen, Динић 19676, 45.

⁹ (24.3. 1407), DAD, Liber maleficiorum, II, 6v-7; Недељковић 1978, 30-32.

¹⁰ Navedeni u koloni: "Porotnizi: Volchoslauus Posnanouich, Glubissa Bogdancich, Nouacho Mustachi Draganzich [tako], Usin Braianouich, Pribath Dragančich, Volchoslauo Chobiglacich, Radoslauus Branchouich, Juncho filius Mergie, Petecho Stoichouich, Sancho Illoyuich, Mildrag Paleca" (18.6. 1407), DAD, Liber maleficiorum, II, 7.

uzgoju svinja sa dubrovačkim vlastelinom Vitom Rastićem.¹¹ Ovo je rijetka očuvana informacija koja govori o privrednoj osnovi ljudi vlastele Krasomirića na području Začule.

Dobrečevići i Brankovići ponekad oslovljavani i kao Krasomirići u očuvanim izvorima su obilježeni najčešće u pljačkanjima dubrovačkih podanika. Njihova pojavnost u izvorima otuda je skoro jednolične prirode. Raznovrsnost se ogleda u kombinacijama učešća braće i srodnika, mjestima razbojništva, opljačkanima i predmetima pljačke. Ta kontinuirana pojavnost u dubrovačkim arhivskim vrelima bit će prepričana u hronološkom nizu. Uprkos elementa ponavljanja ipak će nam prikazati Krasomiriće na lokalnoj razini u djelovanju na graničnom području prema Dubrovniku. Ponekom informacijom registrirano je da su i Krasomirići ponekad tužioc i svjedoci, ali među mnogobrojnim pljačkama to su rijetki slučajevi.

Aprila 1409. Pribil Vičić (Vitčić) iz Osojnika putem brata Novaka podigao je tužbu protiv Ozriše i Radivoja Dobrečevića i njihovih dvojice slugu zbog napada, ranjavanja i pljačkanja novca i stvari izvršenog na posjedu Vukoslava Kobiljačića.¹² Decembra 1410. Krasomirići su počinili niz krađa kojima su ih savremenici dobro upoznali. U prvoj polovini decembra Bogeta Dabojević podiže tužbu protiv Pripčina Brankovića i njegovih ljudi Mileča i Površka zbog krađe osam ovaca, jednog starija žita i tri košnice pčela u Osojniku.¹³ Osojnik u dubrovačkim Novim zemljama je prvo značajnije dubrovačko naselje koje gravitira prema Začuli u kojoj se nalaze Krasomirići. Pljačka iz druge polovine decembra 1410. većih je dimenzija. Dubrovački kanonik Matija Đurđević podiže tužbu protiv ljudi kneza Pavla Radinovića zbog krađe 180 grla sitne rogata stoke, devet volova i 13 krava, koje su vlasništvo kanonikovih ljudi braće Vitasa i Rajana, te pljačke 180 grla sitne stoke i 20 volova i krava braće Brajana i Radivoja u Gromači. Pored toga predmet pljačke su bili žito i druge stvari. Ranije spomenuti ljudi kneza Pavla Radinovića su Vlasi

¹¹ (31.12. 1408), DAD, Div. Canc., XXXVII, 165v; Kurtović 2019, 595-596.

¹² "Pribil Vicich de Osolnich per fratrem suum Nouachum conqueritur coram domino Clemente de Bodazia contra Osrissam Dobreceuch et Radiuoye Dobreceuch cum duobus eorum famulis, dicens predicti in nocte martis proxime transactis in territorio Volcoslauri Cobiglacich fecerunt insultum contra dictum Pribil et vulneratis fuerunt cum duobus vulneribus super brachio cum effusione sanguinis. Item acceperunt ei per vim perperos nouem grosorum et cultellisam cum pera et unam socham et unum caputeum" (11.4. 1409), DAD, Liber maleficiorum, II, 196. Novaka Vitčića spominjemo i kasnije u tijesnim vezama sa Krasomirićima.

¹³ "supra Pripcin Branchouich et Mileč et Pouerzcho eius homines ... in Osolnich" (7.12. 1410), DAD, Lam. de foris, II, 13v.

iz katuna Pribača Nikolića i Vlasi Žurovići sa svojim katunarima te braća Pripčin, Radoslav i Sokan Krasomirić sa svojim ljudima. Svjedoci su istakli, između ostalog, da je napadača bilo oko pedeset.¹⁴ Kombinacija raznovrsnih učesnika upućuje na planirane aktivnosti sitnije vlastele i Vlaha u kojima se nalaze i strateške naredbe i prsti njihovog seniora.¹⁵ Na samom kraju 1410. Dobrilo Rajković iz Gromače podiže tužbu protiv Pribača Nikolića, Velaka Žurkovića sina Radosava Žurovića, Pripčina, Sokana i Radosava Krasomirića, Radinka sina prezbitera Bogčina i katuna Žurovića zbog krađe 24 koze i dvije košulje.¹⁶ U zadnje dvije tužbe u krađi učestvuju sva trojica sinova Branka Krasomirića. U jednoj tužbi braća su obilježena očevim imenom kao osnovom prezimena (Branković) a u drugoj uz upotrebu očevog prezimena Krasomirić. Uzimanje očevog prezimena podrazumijeva njegovo pretvaranje u prezime roda. Već u prvoj deceniji XV stoljeća Krasomirići su prepoznatljivi. Uz Krasomiriće se kao kompanjoni u krađi spominju poznate vlaške skupine i sin trebinjskog popa Bogčina.¹⁷

Krasomirići se i dalje mogu pratiti u knjigama tužbi. Septembra 1411. Pribat Trpić iz Podimoča podiže tužbu protiv Radoslava Krasomirića zbog činjenice da je tražeći svoga vola ukradenog od strane njegovih ljudi doživio dodatno premlaćivanje i bacanje u okove.¹⁸ Ovaj primjer ponašanja Krasomirića Mihailo Dinić izdvaja na kraju razmatranja o Krasomirićima¹⁹ čime je posebno naglasio njihovu razbojničku narav. Oktobra 1411. Bogavac Radosalić podiže tužbu protiv Radoslava Brankovića i braće zbog krađe vola, krave i koze u Začuli.²⁰

¹⁴“supra homines Pauli Radinouich ... arrobatores fuerunt: Pribač Nicolich Proroch cum suis Vlachis, [prazan prostor] filius Radoslauri Xurouich cum suis Vlachis, Çochan Branchouich et Radoslaurus eius frater et Pripčin eius frater cum suis hominibus ... vidi Çochan, Radoslaurus et Pripčin fratres cum aliis hominibus circha numero L ... inter ipsos fuit Pribač Nicolich ... ipsi erant homines et Vlachi Pauli Radinouich” (20.12. 1410), DAD, Lam. de foris, II, 17.

¹⁵ O Vlasima Žurovićima polazište u, Храбак 2003, 213-223.

¹⁶“Pribač Nicholich, Vellacho Xurochouich filius de Radossauo Xurovich et Pribicin et Ciochan et Radossauo Crassomirich et Radincho filius presbiteri Bochcin e lo catone de lo Xurouich” (26.12. 1410), DAD, Lam. de foris, II, 18v.

¹⁷ O popu Bogčinu i njegovom sinu, u, Тошић 1998, 99, 216, 227, 236.

¹⁸“contra Radoslaurum Crassomirich, dicens quod ipse yuerat pro uno boue quem furati fuerunt homines sui et petendo dictum bouem idem Radoslaurus cum hominibus suis verberauerunt eum et posuerunt eum in feris” (3.9. 1411), DAD, Lam. de foris, II, 86.

¹⁹ Динић 19676, 45.

²⁰“supra Radoslaurum Brancouich et fratres. Eo quia prefati acceperunt sibi per vim unum bouem, unam vacam et unam capram, die III° presentis in Xazula” (4.10. 1411), DAD, Lam. de foris, II, 95.

Pored komšija u zaleđu Krasomirići su savezništvo u krađama nalazili i među dubrovačkim podanicima. U njihovom slučaju to je Novak Vitić/Vikčić iz Osojnika, čovjek dubrovačkog vlastelina Teodora Prodanelića.²¹ Kontekstualizacija njihovih veza interesno je višestruka pa ćemo ih na ovom mjestu spojiti kratkom digresijom u pokušaju da razbijemo ovo suho nabranje pljačkanja. Prvi poznati slučaj savezništva vidljiv je jula 1411. kada Bogeta Dabojević podiže tužbu protiv Novaka Vitića i Sokana Brankovića zbog krađe četiri košnice pčela, vola i škopca u Osojniku.²² Tada dvojica optuženih nisu dovoljno jasno prezentirani da bismo mogli razumijeti da pripadaju dvjema različitim sferama na granici. Novembra iste godine pozadina veza Novaka Vikića/Vikčića i Krasomirića je vidljivija. Novak se pojavljuje kao tužilac a tužbu podiže protiv svoje supruge Marije, sestre braće Branković iz loze Branka Krasomirića, a zbog bjekstva iz njegove kuće i odnošenja stvari u kuću svoje braće.²³ Rijetki su spomeni žena u ovakvim kontekstima. Pitanje je kada je došlo do ovog braka i tko je šta htio postići bračnom vezom dva različita feudalna područja, Začule pod bosanskom i Osojnika pod dubrovačkom jurisdikcijom. Područje Osojnika u Novim zemljama zapravo je ranija župa Primorje i pod dubrovačku vlast dolazi prodajom bosanskog kralja Ostoje 1399. godine.²⁴ Brak Novaka i Marije možda pripada ranijem “bosanskom vremenu”, prije dubrovačkog stjecanja Primorja. Ako je u pitanju brak sklopljen poslije 1399, onda je on sam po sebi interesantan za razmatranje. Svakako je Novak u svojoj sredini

²¹ Njegovo prezime je zabilježeno u više verzija: “Nouachus Utholcich de Osolnich” (2.4. 1412), DAD, Div. Canc., XXXIV, 51; “Nouacho Utolcich de Osonich” (23.1. 1416), Isto, XL, 261v; “Nouachum Vitçich” (18.8. 1419), Lam. de foris, IV, 53; “Nouachum Vizich” (22.9. 1419), Isto, 83v.

²² “Bogeta Daboieuch ... conqueritur supra Nouachum Vitich et Zochan Branchouich. Eo quia furtiue acceperunt quatuor ulistas, unum bouem, unum castratum. Et hoc fuit de isto mense in Osolnich” (16.7. 1411), DAD, Lam. de foris, II, 69. Ranije je Novak Vitčić u bratovo ime podigao tužbu protiv Ozriše i Radivoja Dobrečevića, “Pribil Vicich de Osolnich per fratrem suum Nouachum” (11.4. 1409), Liber maleficiorum, II, 196.

²³ “Nouach Vichcich ... conqueritur supra Mariam eius uxorem. Eo quia in hac ebdomada preterita predicta Maria aufugit clam de eius domo et iuit ad domum Radosloui Branchouich et Pripcini Brancouich et Zochani Branchouich fratribus dicte Marie et secum asportauit duas sochas panni valoris yperperorum viginti quatuor, arcum unum et sagittas valoris yperperorum quinque, quinque interulas valoris yperperorum decem, duo vela valoris yperperorum duodecim, maspilos quinquaginta valoris yperperos quatuor et grossorum duorum, unam modrinam yperperorum trium, sutilares grossorum septem, duas interulas valoris yperperorum trium et grossos quatuor, tria capitergia valoris trium yperperorum, tria nasitergia valoris grossorum quatuor singulum” (8.11. 1411), DAD, Lam. de foris, II, 108v.

²⁴ Anđelić 1982, 27-40.

bio mladoženja relevantnog, pogodnog društvenog sloja u očima Marijinog oca Branka Krasomirića. Ovom tužbom nije završena razbojnička saradnja Novaka i Krasomirića. Vjerovatno se i brak stabilizirao. Na samom početku februara 1412. Bogavac i Braj Gojković podigli su tužbu protiv trojice sinova Branka Krasomirića navodeći da su noću naoružani došli u Osojnik i ukrali četiri konja, 20 volova, 100 ovaca i pokućstva u vrijednosti od 100 perpera. U tužbi se navodi da je Novak Vikčić, čovjek vlastelina Teodora Prodanelića pozvao na ovu krađu. Par dana kasnije imenovani su kao optuženi Pribač Nikolić (ranije spominjani katunar Vlaha), braća Marko i Radoslav Junaković, trojica sinova Branka Krasomirića, Radoslav Kalođurđević (?), Gojak Novaković, Pribislav Branković, braća Ostoja i Dobrilo Pribilović, Ivanko Pribilović i Stoislav Basarković.²⁵ Stav tužioca o vezi između Novaka Vikčića i ove krađe najvjerovatnije proizilazi i iz ranije istaknutih interesnih veza koje su do tada imali. Na ovom mjestu ovu digresiju završavamo, i vraćamo se hronološkom praćenju Krasomirića u očuvanim izvorima. Povremeno ćemo i dalje spominjati vezanost Krasomirića sa Novakom Vikčićem koja je i dalje nastavljena na različite načine. Na ovom mjestu ćemo spomenuti da je Marija, supruga Novaka Vitića, putem sina Dejana, aprila 1432. podigla tužbu zbog premlaćivanja u kojem joj je polomljen zub, te natekli usta i koljeno.²⁶ Treba spomenuti i da je Novak imao više sinova a da je njegova kćerka bila udata za supruga iz Biograda kod Trebinja.²⁷

²⁵ “supra Radoslauum Crassomirich et Pripcinum eius fratrem et Sochan fratrem predictorum Radosloui et Pripcini, dicentes quod ista nocte venerunt armata manu tempore noctis ad villam Osolnich et per vim acceperunt quatuor equos et viginti capita animalia bouina et centum pecudes et alias res domus valoris perperorum centum. Et dixerunt quod Nouach Vichçich, homo ser Theodori de Prodanello conducxerunt eos ad comitendum dictam robariam” (1.2. 1412), DAD, Lam. de foris, II, 148v. Ispod: “Die III februarii 1412. Predicti accusatores dixerunt quod malefactores sunt isti, videlicet, Pribez Nicholich, Marchus Junachouich, Radoslauus eius frater, Radoslauus Crassomirich, Radoslauus Chaleiurgieulich, [prazan prostor] Sochan et Pripçin, Goiacho Nouachouich, Pribislaus Branchouich, Hostoia Pribillouich, Dobrillo eius frater, Iuancho Pribillouich, Stoislauus Bassarchouich”, Isto.

²⁶ “Maria uxor Nouach Vicich per vocem Deyani fili sui ... conqueritur supra Bolyssaum Milluthouich. Eo quia dictus acusatatus percussit doctam Mariam cum una macia ligni super genum et fregit sibi unum dentem cum sanguinis effusione et cum tumeffacione gene et oris” (7.4. 1432), DAD, Lam. de foris, IX, 29.

²⁷ “Nouach Vicich de Osalnik cum filiis suis ... fecit lamentum supra Boguth Peruiencich et fratrem dicti Boguth qui vocatur Bogliechnam et Branissam Sainouich Vlachos Glegeuich, dicens quod furati fuerunt in domo filie dicti Nouach maritate, duas gonellas de panno et in denariis conctatis yperperis viginti. Que res erant in una bisazia. Et hoc fuit in villa Biograth” (4.11. 1444), DAD, Lam. de foris, XVIII, 130.

Marta 1412. Vitas Marojević podigao je tužbu zbog krađe vola i krave koji su bili na uzgoju kod Brajana Bogosalića u Golubincima i tužbu protiv braće Girla i Radoslava Dabiživovića i Dobrašina Bogišića zbog krađe krave u Popovu. Skoro godinu dana kasnije dodani su Stojslav Basarković i Marko, ljudi Radoslava Brankovića (Krasomirića). Stojslav Basarković je ranije bio u krađi sa Krasomirićima.²⁸ Oktobra 1412. Brajan Pribilović podiže tužbu protiv braće Sokana, Radoslava i Pripčina Krasomirića, sinova Branka, i njihovih ljudi braće Miloša i Ostoje, zbog premlaćivanja izvršenog u Jesenici kod posjeda Stanihne Galičića.²⁹

Pljačkama je u životu Krasomirića obilježena i 1413. godina. Jula 1413. Pribien Lipopilović te braća Milojko i Bojko Sanković, ljudi vlastelina Junija Ranjine iz Osojnika, podižu tužbu protiv braće Radoslava, Sokana i Pripčina Brankovića sa njihovim ljudima, kojih 11 poimenično nabraja, iz Začule posjeda kneza Pavla, te protiv Vukoslava Okolčića, Miloša sina Radoslava Psodolja i Novaka Vičića, a zbog krađe, Pribjenu 180 grla sitne stoke, a braći Milojku i Bojku 120 grla sitne stoke. Svjedok je potvrdio vezu Novaka Vičića sa razbojnicima.³⁰ Augusta 1413. dubrovački vlastelin Alojz Gučetić podiže tužbu protiv Vlaha Velinka Dragoševića, čovjeka Radojka Sukanića iz Dobrovnika i Vlaha Pribjena Ukiečena Branoevića čovjeka Radoslava Skerbotena zbog krađe krave u Brgatu, a kojima su ljudi Radoslava Brankovića iz Začule oduzeli plijen.³¹ Krajem augusta 1413. Bogdan Bogavčić i Radoslav Pripčić

²⁸ “supra Gyrlum Dabisiuouich et Radoslauum eius fratrem et Dobrasinum Bogisich ... in Popoua” (13.3. 1412), DAD, Lam. de foris, II, 158. Ispod: “Die V february 1413. Vitichus nominavit latrones et dixit quod Stoislauus Bassarchouich, Marchus homines Radosloui Branchouich”, Isto.

²⁹ “supra Zocan, Radoslauum et Pripcinum Crassomirichi fratres et filios Branchi et supra Milos hominem suprascriptorum et Hostoyam fratrem dicti Milossii” (7.10. 1412), DAD, Lam. de foris, III, 18.

³⁰ “Radoslaui Branchouich, Zochan et Pripcin eius fratres cum eius hominibus, videlicet Milas Clasoeuich, Goyach Yunachouich, Radouač Masich, Radoslaui Stanimirich, Ratcho Radiseuich, Radač eius frater, Pribislaui Radichieuich, Pribis eius frater, Pribil Radouinich, Stoyslaui Basarchouich, Ratcho Baressa de villa Sazule comitis Pauli et etiam Vucoslauus Ocolcich et Milossius filius Radosloui Bsodogly et Nouach Vicich violenter intrauerunt eius domos et sibi acceperunt Pribieno capita animalium minutorum centum octuaginta et Miloyco et Boicho capita animalium minutorum centum viginti” (24.7. 1413), DAD, Lam. de foris, III, 83v. Ispod: “Pribil testis ... dixit quod ipse est de villa de qua est dictus Radoslaui Branchouich et eius homines et scit quod ipse cum dictis suis fratribus et suis hominibus se posuerunt in ordinem uno die ante factum furtum pro dicto furto faciendo et Nouach Vicich uno die ante dictum furtum fuit ad villam dicti Radosloui de Osolnich”, Isto.

³¹ “supra Velinchum Dragoiseuich, Vlachum, hominem Radoichi Sukanich de Dobrochnich et supra Pribiel Uchiezen Branoeuich hominem Radosloui Screboten, Vlachum. Eo quia predicti furtiue acceperunt unam suam vacham in Vergato in cossara die sancti Helie proxime preteriti de nocte et

daju jemstvo za Ratika Radiševića iz Začule zatvorenog u Dubrovniku na zahtjev vlastelina Junija Ranjine a zbog krađe stoke zajedno sa Radoslavom Krasomirićem.³²

Pljačkanja u Osojniku izazvala su dubrovačku reakciju prema knezu Pavlu Radinoviću. Prepiska jasno pokazuje mjesto i ulogu Krasomirića u projekcijama kneza Pavla Radinovića. U dubrovačkom obraćanju knezu Pavlu naglašeno je da je njegov čovjek Radoslav Krasomirić izvršio veliko nasilje i krađu u Osojniku, te da su se oni zbog toga žalili Pavlovom županu koji, navodno, ništa nije znao za navedene aktivnosti. Pisali su i Radoslavu Brankoviću a on im je odgovorio da je sve to učinio pod zapovješću kneza Pavla Radinovića. Dubrovčani izražavaju čuđenje zbog takvog neprijateljskog stava kneza Pavla i uz ovo obraćanje šalju knezu i spomenuti odgovor Radoslava Brankovića.³³ Pridodati odgovor Radosava Brankovića ubjedljivo ističe da su krađe izvršene pod direktnom naredbom kneza Pavla Radinovića.³⁴ On je njihov senior i odgovornost za njihove poteze pripada njemu. Nije poznato kakve su bile daljnje međusobne reakcije. Navedeno je primjer koji služi za demonstraciju pozadine djelovanja lokalne vlastele prema potrebama njihovih seniora. U pismu Radoslava Brankovića spominjani Pribjen ustvari je Pribjen Krasomirić koji je ipak različita osoba od Pripčina Krasomirića.³⁵

Pljačke Krasomirića su i dalje nastavljane. Decembra 1414. Nikša Ljubišić podiže tužbu protiv Ozriše Krasomirića iz Začule zbog krađe ovce, mača, vrećice za novac i

predicti interfecerunt dictam vaccam et homines Radoslavi Branchouich qui morantur in Xazula qui ceperunt dictos fures et acceperunt ab eis pellem et carnes at alias res et duxerunt ipsos ad dictum Radoslauum. Qui Radoslauus accept dictas res et dimisit homines" (18.8. 1413), DAD, Lam. de foris, III, 90.

³² "Raticho Radisseuich de Xazulle, ad presens carcerato in carceribus comunis Ragusii, ad instantiam ser Junii de Ragnina, ocaxione nonnullorum animalium depredatorum per ipsum Raticum, ut dixit una cum Radoslao Crassomirich" (29.8. 1413), DAD, Div. Canc., XXXIX, 289; Kurtović 2019, 655-656.

³³ "господинѣ кнезѣ Павлѣ ... дамо љзнати великости ти како Радосавѣ Бранковик чловкѣ вашѣ съ Зачѣле доидѣ крагом и самосилькѣм и плѣни село наше на Оселникѣ ... и писасмо къ жѣпанѣ вашемѣ и къ Радосавѣ Бранковикю да нам ѡпишиш џо к томѣи љзрокѣ и ѡписа намѣ жѣпанѣ кърѣ тои љ неговѣ вѣсть нѣ, а ѡписа намѣ Бранковик кърѣ мѣ к господство ти заповѣдело да плѣни како кѣте љ неговѣ листѣ видѣеть кои намѣ писа кои ви љнѣтарѣ сега посиламо" (8.8.-2.10. 1413), Стојановић 1929, 251.

³⁴ "Ѡ Радосава Бранковикѣа господо џо ми писастѣ за ваше село за Оселник тогаи ја не виѣ смѣль љчинит ни за нѣдан дльгъ безѣ Павлове речи да рекаль ми к господинѣ плѣнити и ја самѣ говориль Пибѣнѣ вѣли ти Паваль плѣнит да знашь", Стојановић 1929, 252.

³⁵ Uroredi, Динић 19676, 45.

četiri groša a izvršene podno naselja Začule.³⁶ Pljačke Krasomirića su predmetom posebnog dubrovačkog vijecanja februara 1416. Odlučeno je da trojica službenika podnesu prijedlog vladi o Krasomirićima.³⁷ Očito je da su Dubrovčani Krasomiriće identificirali kao značajan problem u komunikaciji sa zaleđem. Januara 1418. Jagoda Dabiživova podigla je tužbu protiv Vlaha Novaka Medoševića, čovjeka Ozriše, zbog krađe marame sa svijecama vrijednosti 16 groša.³⁸ Pretpostavka je da se radi o Ozriši Dobrečeviću.

Pljačkanja Krasomirića intenzivirana su početkom druge decenije XV stoljeća. Ona se mogu povezati suprotstavljenom politikom vlastele Pavlovića i Dubrovčana, ponajviše zbog neusaglašenih stavova o konavoskoj problematici.³⁹ Nezadovoljstvo Petra i Radoslava Pavlovića dubrovačkim potezima nerijetko je ispoljavala trebinjska vlastela kao i u doba njihovog oca kneza Pavla. Krasomirići su akteri tužbe iz jula 1419. Milovac Tihojević i Ivanko Gojaković optužuju Sokana Krasomirića, Vidaka Drakula i njihove ljude iz Konavala i Trebinja zbog napada na njihovog slugu i otimanje dva konja. Augusta 1419. dubrovački vlastelin Teodor Prodanelić podiže tužbu protiv svoga čovjeka Novaka Vitčića iz Osojnika zbog pljačke stoke, žita i raznih stvari i opreme naglašavajući da su mu pripomogli Pripčin i Sokan Krasomirić i ljudi iz "Sivgliaga". Septembra 1419. Tomaš Tvrdešević, čovjek Dabiživa Latinice iz Šumeta, podiže tužbu protiv Sokana Brankovića, Novaka Vizicia (Vikčića-Vitčića) i Radovana Tupšića iz Začule zbog pljačke vola i tri krave u Šumetu. Sutradan su pridodati optuženima i Stojasav Basarković i Miobrat sin Radosava Stojanovića.⁴⁰

³⁶ "supra Osrissam Crassomyrrich de Xazoli. Eo quia die jouis proxime preterita subtus villa Xazole dictus Osrissa sibi per vim accepit unam spatam, unum marsupium, quatuor grossos et unam pecudem" (9.12. 1414), DAD, Liber maleficiorum, III, 210v.

³⁷ "Prima pars est de deliberando ad presens super facto Cresomirichy malefactorum"; "Prima pars est de faciundo tres officiales qui ponant in forma quicquid eis videbitur super facto dictorum Crasomirichy malefactorum et adducant ad presens Consilium rogatorum" (20.2. 1416), DAD, Consilium Rogatorum (dalje: Cons. Rog.), I, 37v.

³⁸ "Jagoda Dabisiuouića coram nobili et sapienti viro domino Aloysio de Gozis honorabili Rectore Ragusii conqueritur supra Nouachum Medosseuich Vlacchum homo Osrissi. Eo quia dictus accusatus die sabbati proxime preterita furatus fuit dicte accusatrici unum façolum cum candelis valoris grossis sexdecim de domo dicte accusatricis" (25.1. 1418), DAD, Lamenti politici, II, 104v.

³⁹ Vojvoda Sandalj Hranić je prodao svoj dio Konavala 1419, a Pavlovići tek 1426. Otezanje Pavlovića praćeno je raznim pritiscima na Dubrovčane u kojima značajnu ulogu predstavlja upravo trebinjska vlastela. Polazište za tok pregovaranja u, Kurtović 2009, 221-229, 260-267.

⁴⁰ "supra Zochanum Crassomirich et supra Vidach Drachugl cum hominibus suis de Canali et Tribigna" (13.7. 1419), DAD, Lam. de foris, IV, 23v; (18.8. 1419), Isto, 53; (22.9. 1419), Isto, 83v; Kurtović 2020, 8, 25, 37.

Učestalo i bezobzirno pljačkanje i maltretiranje Krasomirića dosadilo je Dubrovčanima. Krajem septembra i tokom oktobra 1419. dubrovačko Vijeće umoljenih je raspravljalo o Sokanu Krasomiriću kao o najvećoj opasnosti. Rasprava je bila tajna a Dubrovčani su bili spremni i na njegovu likvidaciju.⁴¹ Ipak ništa konkretnije nije učinjeno jer su već početkom novembra 1419. Krasomirići opet u krađi. Bogavac Radetinić podiže tužbu protiv Pribjena Krasomirića i njegovog slugu Ljubana, Dobrovoja Đuraševića i njegovih slugu Radiča i Radašina iz Trebinja, a zbog napada, ranjavanja i pljačke izvršene u mjestu Stravča (Straze) u Konavlima.⁴²

Tokom 1420. Krasomirići se učestalo nalaze u knjigama tužbi. Krajem februara 1420. sačinjene su dvije tužbe. U jednoj Radovac Radosalić podiže tužbu protiv Pripčina Brankovića, Radiča Dobrovojevića, Radiča Tolanovića i Radašina Letiradalja zbog pljačke izvršene u Začuli. U drugoj Nenko Radovčić podiže tužbu protiv istih aktera, također zbog pljačke izvršene u Začuli. U prvoj polovini marta 1420. Pribislav Prodašić i Petko Stanojević iz Rijeke dubrovačke podižu tužbu protiv Radivoja Slavomirovića i Radašina, čovjeka Dobre Milušковиća zbog pljačke dva jarca i ranjavanja pastira u brdima iznad Rijeke dubrovačke. Kasnije su pridodata imena optuženih braće Ozriše i Radivoja Dobričevića i Bogdana Miošića. Početkom druge polovine marta 1420. Vlatko Stanojević iz Rijeke dubrovačke podiže tužbu protiv Bogdana Miošića, Vukaša Kovilovića, Vukašina Radojkovića i drugih koje ne poznaje, ljudi Grgura Nikolića, i drugih iz katuna Vučihne i Stjepka Vlahovića, zbog pljačke stoke i stvari te teškog ranjavanja Vlatkovog brata Petka. Početkom oktobra određeno je da osumnjičeni Ozriša i Radivoj Dobrečević sa četvoricom porotnika dođu do Crkve svetog Tripuna u Šumetu da se putem porote razriješi pitanje njihovog učešća u ovoj pljački. Aprila 1420. Vukmir Konjevodić podiže tužbu protiv braće Pripčina i Radoslava Krasomirića i njihovih ljudi zbog pljačke tri škopca i šesira vrijednosti jednog perpera od njega i njegovog kompanjona a izvršene na posjedu optuženih. Maja iste godine predstavnici obje porodice Krasomirića su predmetom

⁴¹ Sa strane: "Contra Sochan". "Prima pars est de procedendo contra Sochan Branchouich"; "Secunda pars est de dando libertatem Dabisiuo Latinize vindicandi se in ipsum" (30.9.1419), DAD, Cons. Rog., II, 68. Sa strane: "Pro eodem Sochan. Teneatur in credentia". "Prima pars est de dando libertatem dicto Dabisiuo procedendi contra dictum Sochan offendendo ipsum in persona prout sibi videbitur usque etiam ad mortem inclusiue", Isto. Sa strane: "Pro Zochano". "Prima pars est de induciendo super factis Zochani" (17.10. 1419), Isto, 70.

⁴²(3.11. 1419), DAD, Lam. de foris, IV, 102; Kurtović 2020, 42. O Konavlima, polazište u, Kapetanić 2011.

tužbe. Radivoj Raković podiže tužbu protiv Krasomirića iz Trebinja, braće Radoslava, Pripčina i Sokana Brankovića i braće Ozriše i Radivoja Dobrečevića, a zbog premlaćivanja i pljačke dva vola, tri krave i 15 grla sitne stoke izvršene u Trebinju. Junu 1420. isti tužilac Radivoj Rakojević podiže tužbu protiv Sokana Brankovića Krasomirića i njegovih ljudi zbog krađe vola i dvije krave izvršene u Trebinju. Poimenično su nabrojani Sokanovi ljudi: Dabiživ Pribojević, Milat Radosalić, Milorad Radivojević i Stanisava supruga Radivoja Slavomirića. Augusta 1420. Božeta Stanimirović iz Brgata podnosi tužbu protiv Pripčina Brankovića iz Začule i njegovih ljudi, braće Ivka i Radovca Mezića zbog pljačke vola, magarca i 16 kupela žita izvršene u Začuli. U prvoj polovini septembra 1420. mesari Radoslav Radnić Zentlin, Živko Bratićević i Sladoje Radićević podižu tužbu protiv braće Sokana i Pripčina Brankovića, Bratetina Stipojevića, Radovca Sriedanovića i njegovog sina Vlatka, Milosava Didosalića, Radoslava Crnoljuta i Radovana Slavomirovića zbog teškog premlaćivanja i pljačke izvršene u Osojniku. Među svjedocima je zet Krasomirića Novak Vitčić. Sredinom septembra 1420. Radovan Tomković podiže tužbu protiv braće Sokana i Radosava Brankovića i njihovog čovjeka Milata zbog krađe krave na ispaši.⁴³

Pljačkaški niz nastavljen je i naredne godine. Sredinom februara 1421. Dabiživ Latinica podiže tužbu protiv Sokana, Radosava i Pripčina Krasomirića i njihovih ljudi, braće Ozriše i Radivoja Dobrečevića, Dobrovoja Miokuševića i njegovog sina Radića zbog pljačke stoke u Šumetu. Kradljivci su otuđili 161 grlo sitne stoke, zatim su vratili 140, a 21 grlo su zadržali. Zbog pljačke je pomrlo 65 jaradi i janjadi, a u toku 15 dana šišana je vuna i mužena ukradena stoka. Tužilac je podigao tužbu i protiv onih koji su omogućili i potpomogli ovu pljačku.⁴⁴ Tih je dana Radoslav Krasomirić slao svoga poslanika u Dubrovnik. Dubrovčani daju odgovor ali se ne vidi da li je u vezi prethodne pljačke.⁴⁵ Krajem februara 1421. dubrovački vlastelin

⁴³ "hodie in Xaçoli predicti sibi violenter abstulerunt unum ensem, octo buzolatos et unam clamidem et saccum unum" (27.2. 1420), DAD, Lam. de foris, IV, 155; "hodie in Xazolli predicti sibi violenter abstulerunt staria tria olei et grossos octo in denaris et XII torallos, duos saccos de lana ab Hostoia Liscich, cui Hostoia dictus Nenchus recommiserat res predictas" (27.2. 1420), Isto, 155; (10.3. 1420), Isto, 160; (18.3. 1420), Isto, 163v; (22.4. 1420), Isto, 180v; (21.5. 1420), Isto, 200; (17.6. 1420), Isto, 208; (1.8. 1420), Isto, 226; "Testes: ... Nouach Vitcich" (7.9. 1420), Isto, 240v; (14.9. 1420), Isto, 243; Kurtović 2020, 67-71, 76, 87, 90, 102, 103.

⁴⁴ (18.2. 1421), Lam. de foris, IV, 288; Kurtović 2020, 124.

⁴⁵ "Pro responsione fienda ad Radossauum Crassomirich". "Prima pars est de dando libertatem domino Rectori et Minori consilio respondendi oratoris ad literas Radossauum Crassomirich" (19.2. 1421), DAD, Cons. Rog., III, 21v.

Teodor Prodanelić podiže tužbu protiv braće Sokana i Pripčina Brankovića, Bogdana Milšića, Vukosava Novakovića, Miladina Stanihnića, Sracina Pliščića i Obrada Borojevića zbog pljačke 60 grla sitne stoke i devet krava koje su bile na čuvanju i uzgoju kod Novaka Dubravčića u Osojniku.⁴⁶ Ove prilike Krasomirići u krađi saraduju sa Vlasima, izvjesno Pliščićima i Ugarčićima.⁴⁷ Krajem marta 1421. slikar Andrija podiže tužbu protiv Sokana Krasomirića Brankovića zbog pljačke stvari, dragocjenosti i novca koju su Sokan i njegov sluga Pribil izvršili u Uskoplju.⁴⁸

Jula 1421. u Dubrovniku se raspravljalo o iznenađujućoj situaciji, o pritužbi Sokana Krasomirića za štetu koju su mu Dubrovčani priredili u Začuli, ali nije ništa konkretno odlučeno.⁴⁹ Februara 1423. kada vojvoda Radoje Ljubišić, Poznanovići i drugi Trebinjci “plemena Ljubibratića” prave sporazum o prekidu međusobnog optuživanja sa Trebinjcima, dozvolu za dolazak u Dubrovnik tražio je i dobio i Sokan Krasomirić.⁵⁰ Ipak Krasomirići se nisu nalazili među onima sa kojima su Dubrovčani tada napravili dogovor⁵¹, ali ne znamo ni zašto je Sokan dolazio u Dubrovnik.

Novembra 1423. Sokan Krasomirić podiže tužbu protiv Radovina Radiševića i njegovog sina Pribila zbog krađe dva vola i krave. U toku postupka priloženi svjedoci su od strane tužitelja pokazali da ustvari i ne znaju čija je stoka. Optuženi Pribil, naprotiv, dao je izjavu da se radi o njihovoj stoci a ne o tužiteljevoj i za to ponudio svjedoke. Njegovi svjedoci su potvrdili da je stoka njihova⁵² pa je presuđeno da

⁴⁶ (27.2. 1421), DAD, Lam. de foris, IV, 291; Kurtović 2020, 125.

⁴⁷ O Vlasima Pliščićima i Ugarčićima polazišta u, Kurtović 2008a; Куртовић 2008б.

⁴⁸ (26.3. 1421), DAD, Lam. de foris, IV, 297; Kurtović 2020, 127-128.

⁴⁹ Sa strane: “Pro Zochano”. Nije prošao prijedlog: “Prima pars est de cognoscendo et terminando causam lamenti facti per Zochanum de damno facto per nostros in Xazola eidem Zochano”, već je usvojeno: “Secunda pars est de remittendo illam ad dominum Rectorem et iudices” (23.7.1421), DAD, Cons. Rog., III, 48.

⁵⁰ Sa strane: “Pro Zochano fida”. “Prima pars est de dando salvumconductum Zochano”; “Prima pars est de dando salvumconductum Zochano predicto pro diebus quindecim. Ita tamen quod teneatur venire Ragusii per totum presentem mensem february” (9.2. 1422), DAD, Cons. Rog., III, 71v. O Radoju Ljubišiću i Ljubibratićima, Динић 1967б, 16-25.

⁵¹ (9.2. 1422), DAD, Cons. Rog., III, 71; (13.2. 1422), Isto, 71v

⁵² “Zochagnus Branchouich ... querelam fecit contra Radouin Radisseuich et Pribium eius filium. Eo quia ipse Radouin et filius fugam fuerunt cum duobus bobus et una vacha ipsius Zochagni prout fidem facietis quod ipsi boues et vacha sunt et fuerunt eiusdem Zochagni per testes infrascriptos. Petens perinde ipsos boues et vacham a prenominitis futignus. Testes: Pribissauus Zichlich de Zoncheto, Obrad Predoeuich de Zoncheto” (12.11. 1423.g.), DAD, Lam. de foris, V, 231. Ispod: “Die scripto. Scriptus Pribissauus testis ... respondit suo sacramento: nescire dicere de certo cuius

volovi i krave na pripadaju tužitelju već tuženima.⁵³ Iznenadjenje je bilo što je Sokan Krasomirić tužilac, ali postupak je pokazao da ovoga puta ipak nije imao adekvatne pomagače u namjeri da sudskim putem dođe do tuđe stoke.

Septembra 1425. godine opljačkan je Milosav Milanović, čovjek Radosava Krasomirića. Gojsav Boljanović podigao je tužbu protiv Radiča Dobrovojevića i Novaka Radetinića zato što su oduzeli dva vola i tri krave koje je Milosav napasao za tužitelja. To se desilo u Stravči kod Konavala.⁵⁴ Optuženi su iz Vrsinja. Julu 1426. Vlatko Bogdanović podigao je tužbu protiv Sokana Brankovića zbog krađe krave sa teletom, dvije koze i vola u Začuli.⁵⁵ Augusta 1426. Petko Radosalić podiže tužbu

fuit et fuerit ipsi boues et vacha aut dicti Zochagni aut dicti Radouin et filii ... Obrad scriptus testis ... respondit suo sacramento se nescire cuius fuit nec fuerunt ipsi boues et vacha”, Isto. Ispod: “Die scripto XII nouembris 1423. Pribius scriptus filius antedicti Radouini ... dicens et offerens se probare velle per testes infrascriptos quia boues et vacha de quibus supra et lamneto sit mentio fuerunt et sunt ipsius Pribii et patris sui. Et quod ipse bestie nate sunt in domibus siue stallis eorum Pribii et patris. Testes: Illoe Lichodraxich, Radetchus eius frater, Pribil Buchius, Milat Cuçich et Mirchus eius filius”, Isto. Ispod: “Illoe testis scriptus ... [231] ... dixit quod unus annus est et plus quod eum ipsum suum cognoscit et quod ipsos duos boues et vacham ipsi Pribio et patri et in stabulis et domo continue vidit et audiuit semper dicens quod bestie ipse eorum erant et ipsi Pribius et patri eas ipsi testi obtulerunt aliquando dare si volebat arare. ... Radetchus testis suprascriptus ... dixit se tamen scire quod unus annus erit in festo sancti Nicolai proxime futuro quod dum ipsi Pribius et pater eius habitant a dicto teste aliquas bestias et tenerent ad pascendum et ipse testis pluries iret et iuisset ad stallas eorum causa visitandi eius predictas bestias, vidit semper dictos duos boues et vacham in stabulis ipsorum Pribii et patris. Et quod tam ab ipsis quam aliis vicinis audiuit dicere quod ipsi boues et vacha sui erant [231v]”, Isto, 231-231v.

⁵³ “Die XIII nouembris 1423. Per nobilem et sapientem virum dominum Rectorem ser Martolum de Crieua cum eius iudicum ser Marino de Resti, ser Aloisio Ma. de Goze, ser Marino de Crieua, ser Ursio de Zamagno et ser Marino de Gradi, visis ultrascripta querela et petitione ultrascripti Zochagni et testibus per eum productis et subsequentis intencione scripti Pribii suo nomine et patris sui facta occaxione dicte querele et petitioni et testes superinde productis, et visis statutis et ordinibus ciuitatis Ragusii superinde loquentibus et auditis cuiuslibet que dicte partes et quemlibet eorum dicere et allegare voluerunt et his omnibus visis etc. Christi nomine inuocato, sedens loco et more solitis dictum et per sententiam terminatum et iudicatum fuit quod scripti duo boues et vacha una quos petebat scriptus Zochagnum fuerunt et sunt et esse debeant scripti Pribii et patris sui”, DAD, Lam. de foris, V, 231v.

⁵⁴ “supra Radiç Dobroueuch et Nouach Radetinich. Eo quia dicti accusati presenti nocte preterita violenter acceperunt Milossauo Milanouich homini Radossauo Crassomilouich duos boues et tres vachas quos et quas ipse Radossauus Milossaus pascebat pro dicto accusatore. Et hoc fuit in Strapze prope Canale” (22.9. 1425), DAD, Lam. de foris, VI, 154.

⁵⁵ “supra Zochan Brancouich. Eo quia dictus accusatus heri sero violenter accepit dicto accusatori in Sazul [tako] unam vacham cum unam vitulam, duas capras et unum bouem” (14.7. 1426), DAD, Lam. de foris, VII, 33.

protiv braće Bogavca i Brajka Bogojevića i Milosava, ljudi Radosava Krasomirića zbog krađe 23 starija žita i ogrtača od raše.⁵⁶ Septembra 1426. Bogdan Bogavčić iz Šumeta podigao je tužbu protiv Sokana Brankovića iz Začule zbog krađe tovarne životinje od Bratoša, čovjeka vlastelina Matije Gradića u Osojniku.⁵⁷ Decembra 1426. Božičko Nenojević iz Šumeta, čovjek vlastelina Dobre Binčulića, podigao je tužbu protiv Sokana Krasomirića, njegovog čovjeka Branisava i Ljubiše Gojakovića zbog krađe magarca.⁵⁸ Januara 1427. Dabiživ Dobretinić zvani Latinica na poziv sina Dobruška podiže tužbu protiv Sokana Krasomirića, Novaka Vitčića, Đurka Dobrovojevića, Rahca nećaka Obrivolje Milovčića, Vlatka Bonetića i Bratulja Obrada Dušoevića Vlaha zbog krađe mule i krave vrijednosti preko 50 perpera na pašnjaku iznad Šumeta.⁵⁹ Maja 1427. Pribelja Petanović iz Zatona podiže tužbu protiv Sokana Krasomirića i Barnoša zbog krađe 12 koza a izvršene u dva navrata.⁶⁰

Februara 1429. dato je jemstvo za Miošu, čovjeka Krasomirića zatvorenog na zahtjev Dabiživa Latinice, da će u za 12 dana biti vraćen u zatvor.⁶¹ U prvoj polovini oktobra 1429. Pribio Brajković podigao je tužbu protiv Ozriše Dobrečevića i Braja Kučevića zbog krađe jarca.⁶² Krajem oktobra 1429. Dabiživ Latinica podigao je tužbu protiv braće Ozriše i Radivoja Dobrečevića, Radosava i Pripčina Krasomirića,

⁵⁶ “supra Bogauaç et Braicho fratres Bogoeuich et Millossaum, homines Radosau Crasmirouich. Eo quia in die sancti Steffani proxime lapsi ipsi accusati apud ipsorum domos et habitationis per vim sibi acceperunt staria viginti tria grani et unam clamidem rassic” (7.8. 1426), DAD, Lam. de foris, VII, 46v.

⁵⁷ “supra Zocchanum Crassomirich de Zaççula. Eo quia idem accusatus his elapsis diebus de sero furatus fuit unum salmerium dicto accusatori de manibus Bratosii, hominis ser Mathey de Gradi in Ossalnich” (15.9. 1426), DAD, Lam. de foris, VII, 69v.

⁵⁸ “supra Zochan Branchouich et Branisuum eius hominem et Glubisa Goiachouich. Eo quia die jous proxime preterita supra casale de Zuncheto in et supra terreno communis predicti accusati sibi violenter diripuerunt unum asinum” (7.12. 1426), DAD, Lam. de foris, VII, 115.

⁵⁹ “supra Zochan Crassomirich et Nouach Vitçich et Juragh Dobrouoeuich et Rahaç nepotem Obriuogle Milouicich et Vlatchum Bonetich et Bratugl Obrada Dusoeuich Vlachos. Eo quia his diebus prope lapsis predicti accusati ex paschuis supra Zunchetum violenter abstulerunt unam mulam et unam vacham valoris yperperorum quinquaginta et ultra” (2.1. 1427), DAD, Lam. de foris, VII, 124v.

⁶⁰ “supra Zochan Branchouich et Branos. Eo quia die domenica proxime preterita in paschuis sibi violenter et per vim acceperunt et alio conduxerunt capras quatuor et de pluri in Quadregesima preterita ipsi superius accusati sibe furtiue acceperunt capras octo” (24.5. 1427), DAD, Lam. de foris, VII, 184v.

⁶¹ “Miosam, hominem Crasomirich” (2.2. 1429), DAD, Div. Canc., XLVI, 93; Kurtović 2019, 978.

⁶² “supra Osdrissam Dobreceuich et Brayam Cuceuich. Eo quia sibi furati fuerunt unum irchum” (9.10. 1429), DAD, Lam. de foris, VIII, 266v.

Radosava Kalodurđevića te Mioše i Vukosava Rajkovića ljudi vojvode Radoslava Pavlovića zbog krađe 25 grla sitne stoke od njegovih ljudi braće Jurja i Radosava Gojmilovića iz Šumeta.⁶³ Dva dana kasnije optužba protiv istih upućena je od strane Pribača, krčmara vlastelina Natala Prokulića, zbog krađe osam grla sitne stoke na ispaši zajedno sa opljačkanim ljudima Dabiživa Latinice.⁶⁴

U vrijeme Konavoskog rata (1430-1432), sukoba Dubrovčana sa vojvodom Radoslavom Pavlovićem koji je izazvao šire uplitanje Ugarske i Osmanlija Dubrovčani su ucijenili glave istaknutih predstavnika trebinjske vlastele nudeći nagrade za njihovo zarobljavanje ili ubojstvo. Između ostalih na zarobljavanje uz iznos od 50 dukata bio je ucijenjen i Sokan Krasomirić.⁶⁵

Decembra 1433. Ostoja Radujević iz Brgata optužio je Sokana Brankovića zbog krađe kese sa osam perpera i premlaćivanja kod Carine.⁶⁶ Augusta 1434. Vijeće umoljenih je dozvolilo Radoju Žuroviću, Vignju Pripčiću i Radosavu Krasomiriću da kupe do 100 modija soli do decembra tekuće godine uz uobičajeno jemstvo u srebrnini.⁶⁷ Aprila 1438. Radosav Petković podigao je tužbu protiv Pripčina Brankovića

⁶³ "supra Osdrissa Doberceuich et Radiuoy eius fratrem et Radossauum et Pripcin Crasomirich, Radossauum Calogiurgieuich, Miosa et Vuchossauum Raychouich, homines voyuode Radossau. Eo quia hodie dum Juray et Radossauus fratres Goymilouich de Zoncheto villici dicti Dabisiui iuissent in pasculo cum animalibus minutis XXV dicti accusati armata manu sibi dicta animalia acceperunt et sibi abstulerunt" (30.10. 1429), DAD, Lam. de foris, VIII, 275v.

⁶⁴ "supra Osdrissa Doberceuich, Radiuoyum eius fratrem et Radossauum et Pripcin Crasomirouich et Radossauum Calogiurgiouich et Vuchossauum Raychouich, homines vayuode Radossau. Eo quia die domonica qua fuit penultimo octobris proxime preteritis dicti homines sibi per vim acceperunt octo animalia miniuta existentis in pasculo cum illis Dabisiui Latinize" (1.11. 1429), DAD, Lam. de foris, VIII, 277v.

⁶⁵ "... Et qui dederit et consignauerit dominio nostro aliquem ex ipsis vivum habere debeat pro quolibet dicto consignato ut supra viuo ad ducatos quinquaginta auri, videlicet, fratres Radoe Gliubisich, Meduid et eius filius, Dobruschus Radognich, Merghia affinis dicti Dobruschi, frater dicti Merghie, filii Ostoie et Vochossau Posnanouich, filii Vochxe Sanchouich, Çizoe et Rudeç et eorum fratres, Zochagn Crasomirich" (28.7. 1430), DAD, Consilium Minus, V, 49v. Širi okviri konavoskog rata sa pratećom literaturom u, Kurtović 2009, 285-325.

⁶⁶ "supra Zochan Crassomirich de Tribigna. Eo quia dum dictus Hostoya esset ad Zarinam per vim accepit suprascripto Hostoye unam bursam cum perperis octo intus et de pluri verberauit ipsum et percussit ipsum cum panio ensis cuper facie cum sanguinis effusione" (1.12. 1433), DAD, Lam. de foris, X, 113.

⁶⁷ "Captum fuit de dando libertatem salinariis nostris quod in credencia dare possint et debeant Radossau Crassomirich, Radoe Xurouich et Vigagn Pripzich Vlachis usque ad modios centum salis ad precium consuetum et terminum per totum mensem decembris proxime futuris, accipiendo ab

zbog krađe željeznog mača vrijednosti tri perpera.⁶⁸ Juna 1443. Radovac Pribatović, Ljubiša Radonić i Alegret Dobrovojević podižu tužbu protiv braće Radosava i Pripčina Brankovića, braće Radoja i Radiča Radosalića, Stjepana Pripčića i drugih iz Začule kojih ne poznaje, zbog krađe 30 škopaca, vola, novca i stvari. Nekoliko dana kasnije opljačkane stvari su im vraćene i tužba je ukinuta.⁶⁹ Pretpostavljamo da se na ovom mjestu zapravo očevi i sinovi bili optuženi, da su Radič i Radoje Radosalić sinovi Radosava Brankovića Krasomirića a Stjepan Pripčić sin Pripčina Brankovića Krasomirića. Par dana kasnije pratimo posljednji pronađeni spomen Sokana Brankovića koji se u tužbi pojavljuje kao svjedok.⁷⁰ Maja 1445. gospođa Živana, udovica vlastelina Jeronima Pucića optužila je trojicu braće Vrgočevića iz Bobana zbog krađe dvije krave na uzgoju kod Marka Ogriekovića u Začuli, a kao svjedoci navedeni su Radosav Branković zvani Krasomirić i Dragiša Vukšić.⁷¹ Posljednji spomen generacije Krasomirića koja je plijenila dubrovačke podanike je iz augusta 1445. Budisav Radienović podigao je tužbu protiv većeg broja ljudi zbog krađe šest starija žita na granici sa Stjepanom Vukčićem u Začuli a kao svjedoci navode se Radivoj Dobrečević i Radosav Branković.⁷²

eis pignus bonum de argento quod per ipsos salinarius vendi debeat si ad terminum non soluerent” (24.8. 1434), DAD, Consilium Minus, VI, 165.

⁶⁸ “supra Pripcin Branchouigh, dicens quod accepit ei unam mazam de ferro valorem de yperperos trium” (20.4. 1438), DAD, Lamenta de foris, XII, 12

⁶⁹ “supra Radosaum Branchouich et Pripcin eius fratrem et Radiç Radosalich et Radoe Radosalich eius fratrem et Stiepanum Pripcich et certos de Xazola, quos nesciunt per nomen, dicentes quod per vim acceperunt sibi castronos XXX et unum bouem, duas spatas et tres cortelias et unum arcum cum friciis et yperperis duos et unum anulum argenti et tres pecias cere et tres casei, duas centuras et duas bursas, unum mantellum et unum capellum et duas toualeas et bisaçe” (14.6. 1443), DAD, Lam. de foris, XVI, 233.

⁷⁰ “Stiepcus Ostoigh de Ombla coram domino Rectore ser Georgio de Goze fecit lamentum [dodato: *supra Vochigh Vocouigh*], dicens quod in quodam suo campo posito in loco dicto Saçola fuerunt sibi furata duo staria ordei et per furtum fuerunt asportata” (18.06. 1443.g.), DAD, Lam. de foris, XVI, 239v. Ova tužba je prekrizena a napravljena je nova na sljedećoj stranici: “Stiepcus Ostoigh de Ombla coram domino Rectore ser Georgio de Goze fecit lamentum *supra Vochigh Vocouigh* et *supra Budeliam* hominem ipsius Vochigh, dicens quod ipsi Vochigh et Budelia fecerunt sibi duo staria ordei et secum asportauerunt. [Testes:] Socan Branchouigh” (18.06. 1443.g.), Isto, 240.

⁷¹ “supra Zuietchum Vergozeuich, Vochaç Vergozeuich et Braium Vergozeuich fratres de Bobani, dicens quod furati fuerunt vachas duas quas dederat ad pascuandum Marco Ogriechouich [?] de Xazulla, quare etc. [Testes:] Radossaus Branchouich dictus Crassomirich, Dragissa Vochxich” (18.5. 1445), DAD, Lam. de foris, XIX, 85. O Vlasima Bobanima polazište u, Kurtović 2012.

⁷² “supra Giurach Biouicich, Gliubisam et Gliuboe Goiachouichi et Dobrilum Radouanich et Dobreç Nouachouich, dicens quod ipsi per vim acceperunt sibi staria sex grani et staria sex ordei ad confinia

Treću generaciju Krasomirića čine nasljednici Dobrečevića i Brankovića. U pokazatelju iz juna 1443. ovdje je već iznesena pretpostavka da je Radosav Branković Krasomirić imao sinove Radiča i Radoja Radosalića a Pripčin Branković Krasomirić sina Stjepana Pripčića.⁷³ Oktobra 1444. podignuta je tužba protiv braće Radoja i Radiča Radosalića iz Začule zbog krađe više stvari.⁷⁴ Navedeno pokazuje da je Mihailo Dinić opravdano pretpostavio da je Radoje Radosalić spomenut aprila 1462. sin Radoslava Brankovića. Tada dubrovački vlastelin Nikola Saraka podiže tužbu za krađu krave protiv trojice braće Pribisalića iz Začule, ljudi Radoja Radosalića.⁷⁵ Novembra 1468. Đurak Ivković iz Zatona podigao je tužbu protiv Radoja Radosalića iz Začule zbog krađe krave koja je bila kod Radovana zvanog Rezak u Začuli.⁷⁶ Posljednja poznata informacija o Radoju Radosaliću je iz septembra 1479. kada sa Ivkom Pripčićem iz Šumeta bira arbitre za rješavanje spora oko novca.⁷⁷ Teško je pratiti Radojeve nasljednike bez jasnije veze sa rodovskim imenom Krasomirići.⁷⁸ Ranije veze sa Vlasima Žurovićima vremenom su postale sinonimne za neke od Krasomirića što je ponekad problemski osnov jer su Žurovići kao i Krasomirići vezani za područje Začule.

Stiepani in Sazula, quare etc. [Testes:] Radiuoi Dobreueich, Radosauus Branchouich” (9.8. 1445), DAD, Lam. de foris, XIX, 160v.

⁷³ (14.6. 1443), DAD, Lam. de foris, XVI, 233.

⁷⁴ “Pribaç Miloseuich de Zoncheto nomine Ifchi sui filii coram domino Rectore ser Johanne de Menze fecit lamentum supra Radoe et Radiç Radosalich fratres de Isazula, dicens quod dum dicti Radoe et Radiç abstulerunt per vim dicto Ifcho zapas octo, unam manariam, quatuor gonellas, semens sacum unum et verberauerunt ipsum cum maziis, itaque stat in lecto supra capite cum sanguinis efusione” (2.10. 1444), DAD, Lam. de foris, XVIII, 106v.

⁷⁵ “contra Pribitchum Pribissaglich et Pribignam Pribissaglich et Pribium Pribissaglich de Xaçula homines Radoe Radossaglich, dicens predicti tres fratres derobarunt et acceperunt unam vacham ipsius ser Nicole quoniam ducebat de Xaciula quedam Luxa ad Zonchetum” (12.4. 1462), DAD, Lam. de foris, XXXV, 264v. Braća Pribisalići su i ranije spominjani i ima ih više: “Pribitcho Pribisaligh de Sazula” (14.3. 1440), Div. Canc., LIV, 139v; Kurtović 2019, 1001; “Çuietchum Pribisalich de Xazula” (6.12. 1443), Lam. de foris, XVII, 127v; “Pribitco Pribisaligh de Saçula” (5.2. 1444), Lam. de foris, XVII, 181v; “Çuietchum Pribisalich et Pribat eius fratrem” (8.5. 1444), Isto, 248 bis v; “Çuietchus Pribisalich de Sazula” (5.2. 1447), Isto, XXI, 13; “Pribignam Pribissaglich de Xazula” (1.8. 1461), Lam. de foris, XXXV, 27.

⁷⁶ “contra Radoe Radossaglich de Xaçula, dicens quod dictus Radoe per vim accepit ipsi querelanti unam vacham quam ipse Giurag reposauerat penes Radouanum dicto Resach de Xacula” (8.11. 1468), DAD, Lam. de foris, XL, 238v.

⁷⁷ “Iuchus Pripcich de Çoncheto ex una parte et Radoe Radossalich de Xaçula in Terbinio ex altera” (17.9. 1473), DAD, Div. Canc., LXXVI, 15; Kurtović 2019, 1343.

⁷⁸ Na primjer: “Testes: Radoe Radossalich et Radouac filius dicti Radoe de Tribigna” (10.4. 1455), DAD, Lam. de foris, XXVIII, 86v.

Potvrda za Radiča Radosalića mogla bi biti u pokazatelju iz marta 1465. kada je podignuta tužba za krađu ovce od strane Radiča Krasomirića iz Začule.⁷⁹ Izvjesni Vuk Radosalić iz Začule spomenut 1497-1500. godine ali ga je teško dovesti u vezu sa Radojem i Radičem Radosalićem.⁸⁰

Nasljednika Sokana Brankovića Krasomirića mogli bi tražiti u Radivoju Sokanoviću povezanim za Začulu i za Vlahe Žuroviće ali se ne ističe profilom svoga oca. Skoro dvije decenije pojavljuje se u knjigama zaduženja (1478-1497) a u poslovanju je se Dragobratom Radojevićem i Vukmirom Miloradovićem Vlasima Žurovićima iz Začule.⁸¹ Sličnog problemskog osnova je i Pribić Sokanović iz Začule (1446-1476) koji je također povezan za Žuroviće.⁸²

Vremenom se ime Krasomirića gubilo. Možda je tome kumovala činjenica da su se pojavno sve više prepoznavali kroz Vlahe Žuroviće. Naselje Začula je ponajviše povezivana za Krasomiriće. Miloš Pribojević koji je 1398. označen da je iz Začule, u 1411. je naveden da je iz Krasomirića.⁸³ Informacija iz 1470. pokazuje da je "*villa de Crasomirichi*" općepoznato mjesto.⁸⁴

⁷⁹ "Radoichus Radossaglich de Comolaç de Zoncheto ... contra Radic Crasomirich de Xacula, dicens quod sibi furatus fuit unam pecudem" (3.3. 1465), DAD, Lam. de foris, XXXVI, 182v.

⁸⁰ "Nos Radiuoi Zochanouich de Xazula et Iuan Radogne Xileschouich et Vuch Radossalich de Xazula" (3.11. 1497), DAD, Deb. Not., LIX, 84v; "Vuchus Radossalich de Xazula" (11.4. 1500), Isto, LX, 57v; Kurtović 2017, 608, 619.

⁸¹ "Radiuoi Zochanouich de Xazule de Xurouich" (14.5. 1478), DAD, Deb. Not., XLVI, 171; "Radiuoi Zochanouich de Xazule de Xurouich" (1.8. 1478), Isto, XLVII, 8-8v; "Radiuoy Zochanouich de Tribigne de loco dicto Xazula" (7.2. 1485), Isto, L, 44v; "Radiuoy Zochanouich de Xazula" (17.10. 1489), Isto, LIII, 27v; "Radiuoy Zochanouich et Vochmir Miloradouich de Xazula" (1.9. 1491), Isto, LIV, 60; "Nos Radiuoy Zochanouich de Xurouichi de loco vocato Sazula pro ducatis nouem et Vochmir Miloradouich de dicto loco Sazula" (7.2. 1494), Isto, LVI, 43v; "Radiuoy Zochanouich de Xazula" (16.8. 1494), Isto, 137; "Radiuoi Zochanouich de Xazula" (8.8. 1496), Isto, LVIII, 66; "Radiuoy Zochanouich de Xazula" (22.10. 1496), Isto, 107v; "Nos Radiuoy Zochanouich et Dragobrat Radoeuch ambo de Xazula" (30.3. 1497), Isto, 184v; "Radiuoy Zochanouich de Xurouichi de loco vocato Xazula" (30.6. 1497), Isto, LIX, 32v; "Radiuoi Zochanouich de Xazula" (29.8. 1497), Isto, 52; Kurtović 2017, 438, 443, 484, 526, 541, 563, 571, 595, 596, 599, 604, 605.

⁸² "Pribich Sochanouich de Sazula" (25.7. 1446), DAD, Div. Canc., LIX, 280v; Kurtović 2019, 1186; "Pribich Zocanouich" (3.6. 1469), Динић 1967а, 150; "Pribich Sochanouich de Xurouich" (19.8. 1476), DAD, Deb. Not., XLV, 12v; Kurtović 2017, 413-414.

⁸³ "Milos Priboeuch de Sazola" (18.8. 1398), DAD, Div. Canc., XXXII, 172; Kurtović 2019, 365; "supra Millos Priboyeuch de Icrassomirich" (4.1. 1411), Lam. de foris, II, 21.

⁸⁴ (6.4. 1465), DAD, Lam. de foris, XXXVI, 238v. Ispod: "Die XXVI martii 1470. ... que animalia fuerunt interfecta in villa de Crasomirichi et ibi in dictam villa comesta fuerunt ab dictis latronibus",

Umjesto zaključka

Krasomirići sa trebinjskog područja potječu vjerovatno od izvjesnog Krasomira koji je živio sredinom XIV stoljeća. Njegovi nasljednici su Branko i Dobreč Krasomirić od kojih su se razvile dvije porodične loze Brankovića i Dobrečevića uz čiju je identifikaciju prevladalo rodovsko prezime Krasomirić. Dobreč Krasomirić je imao sinove Ozrišu i Radivoja Dobrečevića. Branko Krasomirić je imao sinove Radoslava, Pripčina i Sokana Brankovića i kćerku Mariju udatu za Novaka Vitčića iz Osojnika. Teško je uz poznate srodnike povezati Pribjena Krasomirića (1413-1419). U trećoj generaciji već je otežano pratiti nasljednike Krasomirića. Radosav Branković Krasomirić imao sinove Radiča i Radoja Radosalića, Pripčin Branković Krasomirić sina Stjepana Pripčića. Nasljednika Sokana Brankovića Krasomirića mogli bi tražiti u Radivoju Sokanoviću.

Krasomirići su povezani za naselje Začula koje je imalo vrlo važnu poziciju u neposrednom dubrovačkom zaleđu. Pripadaju sitnoj vlasteli i vazali su velmoža Pavlovića. Rijetke su očuvane informacije poput onih iz 1407 i 1408 koje govore o Krasomirićima kao članovima porote ili da se njihovi ljudi bave uzgojom stoke. Ponekad se javljaju u poziciji tužilaca ili svjedoka, ali njihova pojavnost u prvoj polovini XV stoljeća ponajviše je vezana za pljačkaške napade i razbojništvo nad Dubrovčanima. Postavlja se pitanje sinhroniziranosti njihovih pljačkaških aktivnosti i planova njihovih seniora. U prepisci iz 1413. Krasomirići priznaju da su njihovi potezi više izraz planirane strategije kneza Pavla Radinovića nego njihova samovoljna aktivnost. Iako su brojni Krasomirići ostavili traga u pljačkanjima istaknutu poziciju imao je Sokan Branković Krasomirić zbog čijeg su djelovanja Dubrovčani planirali njegovo ubojstvo, a u toku Konavoskog rata su ponudili 50 dukata za njegovo zarobljavanje. Značajnu pomoć u djelovanju na dubrovačkom području Krasomirići su imali u zetu Novaku Vitčiću iz Osojnika. Naselje Začula je postalo prepoznatljivo naselje Krasomirića i u kasnijem vremenu.

U periodu 1410-1443 Krasomirići su učestvovali u oko 40 pljački, a u periodu 1409-1429 u 38 pljački. Značajnije su optuživani 1410-1413 (12) te naročito u periodu 1419-1421 (16).⁸⁵ Radoslav i Pripčin Branković se spominje u tužbama 1410-1443, Sokan Branković 1410-1433, Ozriša Dobrečević 1414-1429 i Radivoj

Isto.

⁸⁵ 1 – 1409, 3 – 1410, 4 – 1411, 3 – 1412, 2 – 1413, 1 – 1414, 4 – 1419, 9 – 1420, 3 – 1421, 4 – 1426, 2 – 1427, 3 – 1429, 1 – 1433, 1 – 1443.

Dobrečević 1420-1429. Uz mala odstupanja u počecima to su i okviri njihove poznate pojavnosti u izvorima. Sokan Branković registriran je među optuženima u 25 tužbi. Najčešće se Krasomirići nalaze u pljačkama u Začuli, a i u Popovu, Trebinju i Uskoplju, dok su na dubrovačkom području ponajviše u Osojniku i Šumetu te Gromači i na Carini. Predmeti pljačke ponajviše su stoka (volovi, krave, škopci, koze, konji, magarci, mule, pčele), ali i žito, oružje, odjevni predmeti, dragocjenosti, novac i druge stvari. Svaka pljačka nije obilježena vezivanjem, premlaćivanjem ili teškim ranjavanjem ali je bilo dosta i takvih situacija.

IZVORI I LITERATURA

Neobjavljeni izvori:

Državni arhiv u Dubrovniku (DAD)

Fond: Arhiv Dubrovačke Republike i francuske uprave (1022-1814)

Serijske:

Consilium Rogatorum,

Consilium Minus,

Debita Notariae,

Diversa Cancellariae,

Lamenta de foris,

Lamenti politici,

Liber maleficiorum.

Objavljeni izvori:

1. Динић М. 1967а, *Из дубровачког архива, Књига III*, Београд: Српска академија наука и уметности.
2. Kurtović E. 2017, *Izvori za historiju srednjovjekovne Bosne I/1-2 (Ispisi iz knjiga zaduženja Državnog arhiva u Dubrovniku 1365-1521)*, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Građa XXXI/2.
3. Kurtović E. 2019, *Arhivska građa za historiju srednjovjekovne Bosne (Ispisi iz knjiga kancelarije Državnog arhiva u Dubrovniku 1341-1526)*, 1-3, Sarajevo: Institut za historiju-JU Historijski arhiv Sarajevo.

4. Kurtović E. 2020, *Ispisi građe za historiju srednjovjekovne Bosne (Lamenta de foris – Tužbe kaznenih djela učinjenih izvan grada, Svezak IV, 1419-1422, Državni arhiv Dubrovnik)*, Sarajevo: Vlastito izdanje.
5. Недељковић Б. 1978, Мешовита порота. Дубровачка документа XIV и XV века о пограничној пороти, Београд: *Miscellanea XVII/6*, Историјски институт.
6. Стојановић Љ. 1929, *Старе српске повеље и писма, I/1*, Београд: Српска краљевска академија.

Literatura:

1. Anđelić P. 1982, Srednjovjekovna župa Primorje u Humskoj zemlji, *Tribunia 6*, Trebinje: Zavičajni muzej Trebinje, 27-40.
2. Динић М. 1967б, *Хумско-требињска властела*, Београд: Српска академија наука и уметности.
3. Храбак Б. 2003, Журовићи, у: Богумил Храбак, *Из старије прошлости Босне и Херцеговине, Књига II*, Београд: Архивар, 213-223.
4. Каретанић N. 2011, *Konavle u XV. stoljeću*, Gruda: Matica hrvatske Konavli.
5. Kurtović E. 2008a, Iz historije vlaha Pliščića, *Godišnjak XXXVII/35*, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Centar za balkanološka ispitivanja, , 219-244.
6. Куртовић Е. 2008б, Дубравчићи, власи Угарци са подручја Љубомира, *Историјски часопис LVII*, Београд: Историјски институт, 107-122.
7. Kurtović E. 2009, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranić Kosača*, Sarajevo: Institut za istoriju.
8. Kurtović E. 2012, *Vlasi Bobani*, Sarajevo: Filozofski fakultet, Društvo za proučavanje srednjovjekovne bosanske historije, Posebna izdanja I, Monografije I.
9. Тошић Ђ. 1998, *Требињска област у средњем вијеку*, Београд: Историјски институт.

Esad Kurtović

I Krasomirić di Začula

Riassunto

I Krasomirić dall'area di Trebinje provengono probabilmente da un certo Krasomir che viveva verso la metà del Trecento. I suoi eredi sono Branko e Dobreč Krasomirić dai quali si svilupparono due rami delle famiglie Branković e Dobrečević con l'identificazione dei quali predominò il nome della stirpe Krasomirić. Dobreč Krasomirić aveva figli Ozriša e Radivoje Dobrečević. Branko Krasomirić aveva figli Radoslav, Pripčin e Sokan Branković e una figlia Marija sposata con Novak Vitčić di Osojnik. È difficile collegare Pribjen Krasomirić (1413-1419) con i parenti conosciuti. È già difficile seguire gli eredi dei Krasomirić nella terza generazione. Radoslav Branković Krasomirić aveva figli Radič e Radoje Radosalić, Pripčin Branković Krasomirić aveva un figlio Stjepan Pripčić. Potremmo cercare l'erede di Sokan Branković Krasomirić in Radivoje Sokanović. I Krasomirić sono collegati con il paese di Začula che aveva una posizione importante nell'immediato entroterra raguseo. Appartengono ai piccoli nobili e sono vassalli dei ricohombri Pavlović. Sono rare le informazioni conservate come quelle del 1407 e del 1408 che parlano sui Krasomirić come membri della giuria o che la loro gente si occupa dell'alleviamento. A volte si mostrano come procuratori o testimoni, ma la loro presenza nella prima metà del Quattrocento è legata perlopiù ai furti e al brigantaggio contro i ragusei. Si pone la domanda della sincronizzazione delle loro attività di furto con i progetti dei loro senior. Nella corrispondenza del 1413 i Krasomirić ammettono che le loro azioni siano più l'espressione della strategia progettata dal conte Pavle Radinović che una loro attività autonoma. Anche se molti Krasomirić lasciarono un'impronta nei furti, Sokan Branković Krasomirić aveva una posizione notevole e a causa di lui i ragusei progettavano la sua uccisione, e durante la guerra di Konavle offrirono 50 ducati per la sua cattura. Il genero Novak Vitčić di Osojnik offre un aiuto significativo nell'agire nell'area di Ragusa. Il paese di Začula divenne un paese riconoscibile dei Krasomirić anche nel periodo più tardivo. Nel periodo fra il 1410 e il 1443 i Krasomirić presero parte in circa 40 furti, e nel periodo fra il 1409 e il 1429 in 38 furti. Erano accusi in modo più significativo nel periodo fra il 1410 e il 1413 (12) e soprattutto nel periodo fra il 1419 e il 1421 (16). Radoslav e Pripčin Branković si menzionano nelle accuse fra il 1410 e il 1443, Sokan Branković 1410-1433, Ozriša

Dobrečević 1414-1429 e Radivoj Dobrečević 1420-1429. Con poche deviazioni negli inizi, questi sono i quadri noti della loro presenza nelle fonti. Sokan Branković è registrato negli accusati in 25 accuse. I Krasomirić si trovano il più spesso nei furti a Začula, ma anche a Popovo, a Trebinje e a Uskoplje, mentre nell'area di Ragusa si trovano perlopiù a Osojnik e a Šumet così come a Gromača e a Carina. Gli oggetti del furto sono perlopiù il bestiame (i buoi, le vacche, i castrati, le capre, i cavalli, gli asini, i muli, le api), ma anche il frumento, le armi, l'abbigliamento, gli oggetti preziosi, il denaro e altre cose. Tutti i furti non sono marcati dal legare, dalle picchiate oppure dalle gravi ferite, comunque le situazioni del genere erano numerose.